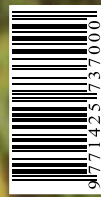

Panorama Lubelska

L u d z i e   B i z n e s   G o s p o d a r k a

CZERWIEC 2013

Magazyn Regionalny Ziemi Lubelskiej

ukazuje się od 1994r.

„Znajdziemy was
wszędzie” - rozmowa z
Krzysztofem Kutarskim
dyrektorem Teatru
Muzycznego
w Lublinie. – str. 4

www.panoramalubelska.pl

Nie tylko do czytania... ale i do oglądania

I Targi Turystyki Wiejskiej i Kulturowej „Lubelskie Lato 2013”

Dnia 4 czerwca o godzinie 11 w Centrum Promocji Województwa Lubelskiego przy ulicy Krakowskie Przedmieście 41 odbyła się konferencja prasowa zwołana przez organizatorów I Targów Turystyki Wiejskiej i Kulturowej „Lubelskie Lato 2013”. Sześć Lokalnych Grup Działania z terenu Województwa Lubelskiego: LGD „Dolina Giełczwi”, LGD „Krasnystaw Plus”, LGD „Nasza nadzieja”, LGD „Polesie”, LGD „Polska Dolina Bugu”, LGD „Promenada S 12”, postanowiło zorganizować imprezę o charakterze targowym, prezentującą walory kulturowe i turystyczne Lubelszczyzny. Jak powiedział Pan Piotr Duma, prezes LKG Dolina Giełczwi, będą to pierwsze tego typu targi, ale na pewno nie ostatnie. Sześć Lokalnych Grup Działania działało na tyle prężnie, że powstał projekt sieciujący, który umożliwił powstanie tych targów i sprawił, że 18 Lokalnych Grup Działania spośród 26 będzie się prezentować i wystawiać swoje stoiska na targach. Jak zauważył Pan Piotr Duma pozostałe 8 Lokalnych Grup Działania, nie może wziąć udziału. Powodem są wcześniej zaplanowane imprezy, ale miał nadzieję, że w następnym roku udział wezmą już wszyscy.

Organizatorzy stwierdzili, iż będzie to jedyna w swoim rodzaju, wyspecjalizowana pod kątem promocji turystyki wiejskiej i kulturowej impreza wystawiennicza prezentująca

jednocześnie walory kulturowe i turystyczne województwa Lubelskiego, kuchnię regionalną, oraz produkty o znaczeniu lokalnym i ponadregionalnym. Organizatorzy chcieliby, aby impreza ta stała się corocznym miejscem spotkań przedstawicieli Lokalnych Grup Działania, samorządów, organizacji turystycznych i kulturalnych, potencjalnych partnerów inwestycyjnych do współpracy w zakresie budowania oraz rozwoju markowych i sieciowych produktów turystyki wiejskiej i kulturowej na Lubelszczyźnie. Impreza ta została zaplanowana w czerwcu, na początek sezonu turystycznego i kulturalnego, aby wypromować turystykę wiejską i kulturową regionu lubelskiego.

Poza stoiskami Lokalnych Grup Działania na miejscu będzie wiele atrakcji takich jak zawody w golfa, spływ kajakowy, kiermasz wyrobów rękodzielniczych, wioska gotów, wioska rybacka, przejażdżki konne, konferencja, konkurs kulinarny, zespoły artystyczne, międzynarodowy turniej szachowy, zawody w siłowaniu na rękę, wojewódzkie towarzyskie zawody militari, pokazy sportów ekstremalnych, place zabaw dla dzieci, IV Świdnicki Rajd Rowerowy.

Targi te odbędą się 15 i 16 czerwca 2013 roku w Zespole Pałacowo-Parkowym w Wierchowiskach. Organizatorami są wymienione wcześniej Lokalne Grupy Działania, Departament Koordynacji Projektów Europejskich Urzędu Marszałkowskiego – Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, Klaster Turystyczny Zagrody Lubelskie, Restauracja Pałacowa w Wierchowiskach, PAMSdesign.

Honorowym Patronatem imprezę objął Krzysztof Hetman – Marszałek Województwa Lubelskiego, Mirosław Król – Starosta Świdnicki, Waldemar Jakson – Burmistrz Świdnika, Ryszard Siczek – Burmistrz Piasiek, Jerzy Szpakowski – Wójt Gminy Trawniki. Patronat medialny: Telewizja Lublin, Radio Lublin, Dziennik Wschodni, LAJF Magazyn Lubelski, Głos Świdnika, Teledziennik Kablówka Świdnik, Teledziennik Kablówka Krasnystaw.

Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej: www.lubelskielato.pl

Michał Krwawicz

Panorama Lubelska
Ludzie Biznes Gospodarka

Magazyn Regionalny PANORAMA

Red Naczelną – Jolanta Maria Kozak

tel. 608 617 551, 81 446 70 17

e-mail: redakcja@panoramalubelska.pl

www.panoramalubelska.pl

Współpraca: Towarzystwo Mediów Lokalnych

Biuro Reklamy:

20-950 Lublin, ul. Górną 4/5

ISSN 1425-7378 INDEX 333393X PKWU 22.13.10.00.22
prasa regionalna i specjalistyczna, nakład do 15 tys. egz.

OKŁADKA:

Krzysztof Kutarski dyrektor Teatru Muzycznego w Lublinie

(fot. Filip Trubalski)

65 tysięcy dla pograniczników

Samorząd województwa wesprze pograniczników z Chełma, którzy pełnią służbę w międzynarodowym porcie lotniczym w Świdniku. Otrzymają 65 tys. złotych.

– Dzięki tym pieniądzom straż graniczna kupi wana do przewożenia psów szkolonych w poszukiwaniu narkotyków i materiałów wybuchowych – mówi wicemarszałek Krzysztof Grabczuk. Prośbę o pomoc finansową, jaką Nadbużański Oddział Straży Granicznej w Chełmie skierował do samorządu województwa związana jest z uruchomieniem lotniska i koniecznością utworzenia na nim tzw. stałego lotniczego przejścia granicznego. Nowa placówka to nowe potrzeby, pogranicznicy muszą kupić m.in. motocykl patrolowy i busa przystosowanego do przewożenia psów służbowych.

– Port lotniczy to nasze okno na świat, zaś do jego funkcjonowania potrzebna jest sprawna obsługa podróży przez służby graniczne. Dlatego jako zarząd województwa nie mieliśmy większych wątpliwości, że dotacja dla NOSG powinna zostać przyznana – tłumaczy Krzysztof Grabczuk.

To nie pierwsza tego typu pomoc. Niespełna pół roku temu straż graniczna dostała z urzędu marszałkowskiego 50 tys. zł na zakup motocykli patrolowych. **EK**

Lublin i trolejbusy

W Lublinie realizowany jest unijny projekt kompleksowej modernizacji komunikacji miejskiej. Do tej pory powstało już 4,5 km nowej traktacji trolejbusowej, a do końca 2015 przybędzie łącznie 26 km nowych linii trolejbusowych.

Lublin jest jednym z 3 miast w Polsce, w których kursują trolejbusy (obok Gdyni i Tychów) na 8 liniach trolejbusowych o łącznej długości ponad 33 km.

Nowe odcinki traktacji trolejbusowej powstały już na ulicach Głębokiej, Grygowej, oraz Wileńskiej. Inwestycje te wraz z przebudową ulic kosztowały ponad 10 mln zł. W tym roku ma być gotowe blisko 4,5 kilometra traktacji na ulicach Zemborzyckiej i Diamentowej, których wykonanie pochłonie 8 mln zł. Trwa budowa traktacji na Drodze Męczenników Majdanka; wkrótce rozpoczną się prace na rondzie ks. Emiliana Kowcza i ulicach: Jana Pawła II, Armii Krajowej, Krochmalnej, Lwowskiej, Andersa i Mełgiewskiej. Nowe odcinki traktacji pozwolą na dojazd trolejbusami m.in. do oddalonych od centrum dzielnic Felin i Czuby oraz powstającego nowego stadionu miejskiego przy ul. Krochmalnej. Projekt „Zintegrowany system miejskiego transportu publicznego w Lublinie” zakłada też zakup nowych 70 trolejbusów. W ubiegłym roku podpisana została już umowa z firmą Solaris Bus & Coach na kupno 20 trolejbusów Trollino, a w lutym tego roku rozstrzygnięty został przetarg na dostawę kolejnych 38 trolejbusów, który wygrało konsorcjum firm Ursus oraz Bogdan Motors z Łucka na Ukrainie.

Cały projekt modernizacji transportu miejskiego ma być zakończony w 2015 roku i będzie kosztował ponad 520 mln zł, a dofinansowanie z Programu Operacyjnego Rozwoju Polski Wschodniej wynieść ma 310 mln zł. **M.K.**

Niemiecki inwestor w Lublinie

Niemiecka firma ABM Greiffenberger, specjalizująca się w produkcji silników elektrycznych i skrzyń biegów, otworzy nowy zakład w Lublinie. Firma podpisała już umowę najmu powierzchni produkcyjno-magazynowej oraz biurowej w kompleksie Wikana Biznes Park. Międzynarodowa firma doradczą Cushman & Wakefield koordynowała całość procesu negocjacyjnego.

„Jestem przekonany, że ta inwestycja przyczyni się do rozwoju gospodarczego miasta i regionu. Firma jest renomowanym dostawcą innowacyjnych rozwiązań dla wielu istotnych firm, dlatego tym bardziej cieszymy się, że udało nam się zwrócić uwagę ABM Greiffenberger na Lublin. Na terenie Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej EURO-PARK Mielec pozostaje wciąż 60 ha wolnych gruntów. Konsekwentnie zwiększamy wydatki na inwestycje infrastrukturalne, co powinno przyciągnąć kolejnych inwestorów” – powiedział dr Krzysztof Żuk, Prezydent Miasta Lublin.

„Lublin jest dla nas atrakcyjną lokalizacją ze względu na potencjał rozwojowy rynku, wykwalifikowaną kadrę oraz stale poprawiającą się infrastrukturę transportową. Zakład w Lublinie zostanie zintegrowany z naszym globalnym łańcuchem dostaw i wzmocni naszą pozycję renomowanego dostawcy wydajnych i zaawansowanych technologicznie rozwiązań w zakresie techniki napędowej dla wiodących na rynku firm” – powiedział Robert Lackemeier, Dyrektor Wykonawczy, ABM Greiffenberger Antriebstechnik GmbH.

„Budowa kompleksu Wikana Biznes Park rozpoczęła się w ubiegłym roku. Będzie się on składał z parku logistycznego oraz centrum biurowego o łącznej powierzchni ponad 28.000 mkw. Wikana Biznes Park powstaje zgodnie z zasadami zrównoważonego budownictwa” – powiedział Robert Gajor, Prezes, Wikana Invest Sp. z o.o.

ABM Greiffenberger to jeden z wiodących na świecie dostawców zaawansowanych technologicznie rozwiązań w zakresie techniki napędowej, produkujący rocznie ok. 300.000 układów napędowych. Obecnie dysponuje trzema zakładami produkcyjnymi oraz ma spółki zależne i partnerów we wszystkich najważniejszych krajach przemysłowych. ABM Greiffenberger od kilku dziesięcioleci specjalizuje się w zakresie produkcji napędów do podnośników i wózków widłowych. W ostatnich 15 latach koncentruje się na zagadnieniach związanych z technologią środowiskową i wydajnością energetyczną, w tym między innymi e-mobilnością, logistyką magazynowania, rozwiązaniami napędowymi dla instalacji grzewczych na biomasę i systemów przesyłowych dla elektrowni wiatrowych. ABM Greiffenberger wchodzi w skład rodzinnego holdingu przemysłowego Greiffenberger AG, który oferuje na całym świecie rozwiązania w zakresie techniki napędowej, taśm tnących, precyzyjnych taśm stalowych oraz technologii renowacji rurociągów. Firma Greiffenberger AG jest notowana na giełdzie od 1986 r. i zatrudnia ok. 970 osób na całym świecie. Przychody Grupy Greiffenberger w 2012 r. wyniosły 158 mln euro.

oprac. jmk

Mała czarna w Auridze

„Znajdziemy was wszędzie”

z KRZYSZTOFEM KUTARSKIM

dyrektorem naczelnym Teatru Muzycznego w Lublinie rozmawia Jolanta M. Kozak

Nowa siedziba Teatru w Parku Naukowo-Technologicznym na Felinie nie zachwyca, miejsce nie kojarzy się z kulturą, właściwie w ogóle nie zaistniało do tej pory na mapie Lublina ani w świadomości mieszkańców...

– Początkowo mieliśmy być w Inkubatorze, tam jest jeszcze gorzej, wszechogarniający beton, ciemność, ta-

kie pomysły architektoniczne jak okna do wysokości pasa od ziemi. To nie zachęca. W tej chwili borykamy się z prozaicznymi problemami jak sala na 400 miejsc i tylko dwie toalety, gdzie w poprzednim miejscu było ich 20. Klimatyzacja, która jest, ale nikt jej nie czuje. To poniżej jakiegokolwiek normy.

Przed widzami, a przede wszystkim przed artystami trudne 2.5 roku, a remonty mają to do siebie, że lubią się przedłużać...

– Myślę, że 2 lata, a przynajmniej ja mam taką nadzieję, a nadzieja to jedyne co nam pozostało. Takie miejsce mamy i nic na to nie poradzimy. Trawestując Churchilla: to jest najgorsze z możliwych miejsc, ale nie ma lepszego. Na wszystkie zarzuty co do tej sceny ja odpowiadam, jeżeli ktoś zna w Lublinie salę teatralną, a najlepiej operową, wolnostojącą i z pełnym zapleczem technicznym to niech wskaże, natychmiast przeniosę tam teatr. Rozważaliśmy w poprzednim roku różne lokalizacje. W GKO, gdzie teatr miał już kiedyś siedzibę rozpoczęto remont i nie dokończono go. Sala widowiskowa nie nadaje się do niczego, są wyprute, gołe ściany. Dom Kultury Kolejarski jeszcze w zeszłym roku był we władaniu związku zawodowego i związkowcy powiedzieli nam stanowczo nie, bo znaleźli tam sobie inny sposób na zarabianie pieniędzy. Teraz obiekt jest w rękach miasta, które przymierza się do remontu.

Musimy się więc przyzwyczaić.

– Tak i dobrze ten czas wykorzystać. Jeden z pracowników powiedział, że każdą wadę należy próbować przekuć w zaletę. Ten czas wykorzystuję, żeby nawiązać kontakty i dobrą współpracę z zewnętrznymi ośrodkami, jak lokalne domy kultury czy takie miasta jak Kielce czy Przemyśl i powolutku, powolutku nam się to udaje realizować. To jest dobra okazja, by zaistnieć w miastach gdzie nas jeszcze nie było lub nie byliśmy od bardzo dawna.

Nowa siedziba wymaga skutecznej promocji.

– Pomysł jak przyciągnąć publiczność do naszego nowego miejsca już jest. To ogromna kampania z wykorzystaniem lokalnych mediów. Całokształt naszych działań promocyjnych chcemy nazwać „OPERACJA FELIN”. Pierwszym jej elementem jest Noc Kultury, kiedy będzie podstawiony o godzinie 19.00 specjalny autobus, który zawiezie chętnych na koncert, a po nim przywiezie z powrotem widzów do centrum miasta.

Może warto byłoby, żeby miasto na stałe uruchomiło specjalny autobus do Parku Naukowo-Technologicznego.

– To jest już dogadane z dyrektorem Malcem z ZTM. Od września będą przedłużone trasy autobusów, a w w soboty i niedziele będą dodatkowe autobusy zsynchronizowane z czasem naszych spektakli. Tak naprawdę gramy w soboty i niedziele, kiedy ruch jest znacznie mniejszy i odległość nie powinna być problemem.

**Odległość to rzeczywiście nie jest problem...
To miejsce nie kojarzy się z kulturą..**

– To będzie musiało. Ja w kółko cytuję jedną z naszych widzek, która na wieść o naszej przeprowadzce napisała na FB „znajdziemy was wszędzie”. Wiem, że nasi wierni widzowie dotrą także na Felin. Zresztą część naszych spektakli nadal grana będzie w miejscach, do których przyzwyczailiśmy lublinian, np. w Centrum Kongresowym Uniwersytetu Przyrodniczego.

To warto było inwestować w przystosowanie sali w Parku Naukowo-Technologicznym?

– Organizacyjnie na pewno tak. Praca w rozsypce nie sprzyja rozwojowi teatru. Ja to czułem przez

ostatnie pół roku. Zespoły pracowały w różnych miejscach, traciliśmy spójność, a artyści muszą mieć kontakt ze sobą, taka jest specyfika tego zawodu.

To porozmawiajmy o przyjemniejszych rzeczach. Ten sezon praktycznie za nami.

– Końcówka jest pracowita. *Fantom* na Uniwersytecie Przyrodniczym, wyjazd do Kielc ze *Skrzypkiem na Dachy*, dwa spektakle farsy *Kiedy nie ma kota* i na zakończenie sezonu koncert *Usta milczą dusza śpiewa*. W połowie czerwca jeszcze Festiwal Galicja w Przemyślu, gdzie jedziemy ze *Skrzypkiem na Dachy*. To jest nasz powrót po 10-15 latach. W Przemyślu jest świetna, rewelacyjna wręcz publiczność. I tu ciekawostka: spektakl ten będzie 299 wystawieniem *Skrzypka na Dachy*, w przyszłym sezonie czeka nas więc gala z okazji 300 spektaklu, ale na razie nie będę zdradzał szczegółów.

Co przyniesie przyszły sezon? Możemy liczyć na podobne przeżycia jak te, których dostarczyła nam opera *Nabucco*?

– *Nabucco* po raz kolejny można będzie obejrzeć w grudniu. Na kolejne jednak tak duże wydarzenie trzeba trochę poczekać. Od *Traviaty* do *Nabucco* minęło dwa, prawie trzy lata i myślę, że to jest dobry odstęp czasowy pomiędzy takimi wydarzeniami, by publiczność była spragniona nowych doznań. Myślę, że kolejne przedstawienie z takim rozmachem to będzie inauguracja naszej nowej siedziby w Centrum Spotkania Kultur.

Co więc znajdzie się w repertuarze Teatru Muzycznego w nowym sezonie?

– Zaczęliśmy już realizację farsy *Porwanie Sabinek* w tłumaczeniu Juliana Tuwima. Mamy też rok Verdiego i szykujemy na tę okoliczność koncert pod roboczym tytułem *Viva Verdi*, chcemy nim zainaugurować 13 września we Lwowie Dni Partnerstwa Polsko-Ukraińskiego. Z planów to niestety tyle. Musimy dostosować się i do możliwości technicznych naszej nowej siedziby i do warunków finansowych. Już nam zapowiedziano, że przyszły rok będzie trudny finansowo, a moim zadaniem jest zapewnienie ciągłości funkcjonowania teatru. Można oczywiście zrobić dwie duże premiery i położyć w pół roku teatr na łopatki. Mam jednak nadzieję, że nasze propozycje będą atrakcyjne dla naszych widzów.

Dziękuję za rozmowę i do zobaczenia w teatrze.

Fot. Filip Trubalski

Energia odnawialna pod strzechami

dr. Tadeusz Zakrzewski
Prezes Krajowej Izby Paliw Alternatywnych

Musimy zbilansować nasze potrzeby energetyczne z naszymi gwałtownie kurczącymi się zasobami paliw kopalnych. Działając teraz możemy kontrolować naszą przyszłość, zamiast dopuścić, aby przyszłość kontrolowała nas...” [Jimmy Carter 18.04.1977]

Energia jest nam niezbędna do życia. Używamy jej do przygotowywania posiłków i oświetlania otoczenia. Od niej zależy nasz komfort cieplny i dostęp do informacji. Wszystko co konsumujemy, żywność, czy sprzęt AGD potrzebuje

energii. Jest tak powszechna, że na ogół o niej nie myślimy. Po prostu jest. Możemy ją pozyskiwać np. z paliw kopalnych, biomasy, słońca czy wiatru, jednak zawsze, świadomie bądź nie, dążymy do osiągnięcia równowagi pomiędzy podażą i popytem na energię elektryczną. O tym, jak jest nam energia niezbędna przekonujemy się, gdy jej dostawy są przerwane. Obwiniamy wówczas państwo za beczynność i brak działań dla zapewnienia pożądanego poziomu bezpieczeństwa energetycznego.

Energetyczny skansen

W 2010 roku krajowa produkcja energii wynosiła ok. 34 GW, natomiast maksymalne zapotrzebowanie wynosiło 25 GW. Wychodzi na to, że mamy nadmiar mocy energetycznych, który wynosi 155%. Jednocześnie ogromna część tej nadwyżki jest technologicznie zużyta, ponieważ 39% bloków energetycznych ma ponad 40 lat. Chroniona przez polityków wielka energetyka węglowa jest technologicznie zaniedbana. W konsekwencji niemal połowa instalacji w polskim sektorze energetycznym to muzeum dwudziestowiecznej techniki: stare, mało efektywne bloki węglowe, obsługiwane przez napowietrzną i nieefektywną sieć energetyczną. Prof. Jan Popczyk z Politechniki Śląskiej twierdzi, że energetyka musi odejść od tradycyjnego górnictwa. Choćby dlatego, że jest ono coraz bardziej niebezpieczne, powoduje duże koszty zewnętrzne (środowiska i społeczne). Węgiel dla celów energetycznych będzie natomiast użyteczny, jeśli czyste technologie węglowe wygrają konkurencję. Na to się jednak prędko nie zanosi. Technologie wychwytywania i magazynowania CO₂ (CCS) są w powijkach. Nie wiadomo, kto miałby sfinansować rozwój tych technologii do etapu dojrzałości komercyjnej.

Technologiczna konfrontacja

Przyjęcie przez Unię Europejską w 2007 r. pakietu energetyczno-klimatycznego (20% redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2020 r.), na trwałe wpisało problem zmiany mixu energetycznego nie tylko w Polsce, ale również i w Europie. Polska konsekwentnie broni możliwości stosowania węgla, co znalazło wyraz w unijnym raporcie pt. Energetyczna Mapa Drogowa 2050. Nie oznacza to, że nie czeka nas trudne przejście do szerszego wprowadzenia energii ze źródeł odnawialnych.

W naszych warunkach rynkowy mix energetyczny oznacza koegzystencję dwóch rynków. Pierwszym jest rynek roz-

wijany w tradycyjnej energetyce węglowej przez ostatnie 20 lat. Drugim jest rynek, który się rodzi w postaci segmentu OZE/URE. Potencjał wzrostu konkurencyjności pierwszego z tych rynków w dużym stopniu już się wyczerpał. Drugi rynek jest rynkiem startującym i potencjał wzrostu konkurencyjności na tym rynku jest ogromny.

Strategiczny postulat

Rządowa strategia „Polityka Energetyczna Polski do roku 2030” znalazła się w ogniu krytyki wielu fachowców od energetyki i autorytetów naukowych. Główną jej wadą jest brak wyobraźni. Według prof. Jana Popczyka realizacja tej strategii uwikła nasz kraj na 100 lat w przestarzałą energetykę jądrową i na 50 lat w energetykę węglową. Konkurencyjność jednej i drugiej będzie szybko maleć. W przypadku pierwszej rosną gwałtownie koszty bezpieczeństwa jądrowego, w przypadku drugiej musimy się liczyć z szybkim wzrostem kosztów uprawnień do emisji CO₂. Z drugiej strony konkurencyjność energetyki odnawialnej gwałtownie rośnie. Dla przykładu, ceny jednostkowe mocy w przypadku ogniw fotowoltaicznych maleją prawie 10% rocznie i jest to trend długotrwały. Dla nas, jeszcze ważniejsze jest to, że mamy wielkie zasoby rolnictwa energetycznego. Jeśli stawiamy na energetykę jądrową i węglową, to blokujemy rolnictwo energetyczne. Tym samym odbieramy sobie szanse na dywersyfikację naszego rolnictwa, na modernizację naszej wsi. Napędzamy biznes przedsiębiorstwom zagranicznym. Dla przykładu, program energetyki jądrowej będzie nas kosztował około 150 mld złotych (bez inwestycji w sieci elektroenergetyczne). Za te pieniądze można by uchronić polskie rolnictwo przed ogromnymi kłopotami w perspektywie budżetowej 2014-2020, kiedy będzie wygaszana Wspólna Polityka Rolna. I uzyskiwać rocznie około 80 TWh energii elektrycznej oraz nie mniej energii cieplnej.

Energetyczna alternatywa

Dla zwykłego obywatela, np. kierowcy jeżdżącego po kraju system elektroenergetyczny w 2030 roku będzie zdecydowanie inny niż obecnie. Na północy i w środkowej części kraju, będzie on widział głównie 4,5 tys. turbin wiatrowych. Nie będzie jednak on wiedział, że to jest aż 9 tys. MW mocy zainstalowanej. Jeżdżąc po obszarach wiejskich, kierowca ten będzie widział 50 tys. mikrobiogazowni w gospodarstwach rolnych, służących utylizacji odpadów i odchodów zwierzęcych. Nie będzie on jednak wiedział, że to jest ponad 2 tys. MW mocy elektrycznej. Ten sam kierowca - obserwator będzie widział 6 tys. pojedynczych biogazowni na obszarach wiejskich, gdzie będzie się uprawiało buraki energetyczne i kukurydzę energetyczną. To jest kolejne 6 tys. MW mocy elektrycznej zainstalowanej.

Nie dostrzeże on również, że bardzo często biogazownia nie jest zintegrowana ze źródłem kogeneracyjnym, a produkowany w niej biogaz (zielony gaz) jest transportowany w postaci CNG, bądź tłoczony do sieci gazowej (gazu ziemnego) i przesyłany w inne miejsce, gdzie jest odbiór ciepła, i tam wykorzystywany do produkcji skojarzonej. Za to rolnicy, hodowcy drobiu czy trzody chlewnej będą prawie wszystko wiedzieli o rynku biogazowni, procesach zgazowania biomasy oraz ekonomice rolnictwa energetycznego i bardzo dużo będą wiedzieli o rynku energii elektrycznej.

Wójt wiejskiej gminy, odpowiedzialny za rozwój gospodarczy w gminie, właściciele dużych kurników, chlewni, grupy producentów rolnych będą inwestować w gminne centrum ekologiczno-energetyczne, które rozwinęło się w ostatnich dwóch dekadach wokół biogazowni utylizującej biomasę odpadową. Centrum, oprócz biogazowni zintegrowanej ze źródłem kogeneracyjnym, będzie obejmowało wytwórnię paliw płynnych drugiej generacji oraz wytwórnię uszlachetnionej biomasy stałej (peletów i brykietów).

Górnik i zarazem energetyk jądrowy będzie widział w 2030 roku kilka wielkich instalacji czystych technologii węglowych. W instalacjach tych będą produkowane benzyny syntetyczne, gazy syntezowe i wodór, z wykorzystaniem ciepła z reaktorów jądrowych. Paliwa z przeróbki węgla będą dystrybuowane do sieci stacji paliwowych, w tym do sieci stacji wodorowych. Na stacjach paliwowych będą tankować hybrydowe samochody oraz samochody o napędzie elektrycznym.

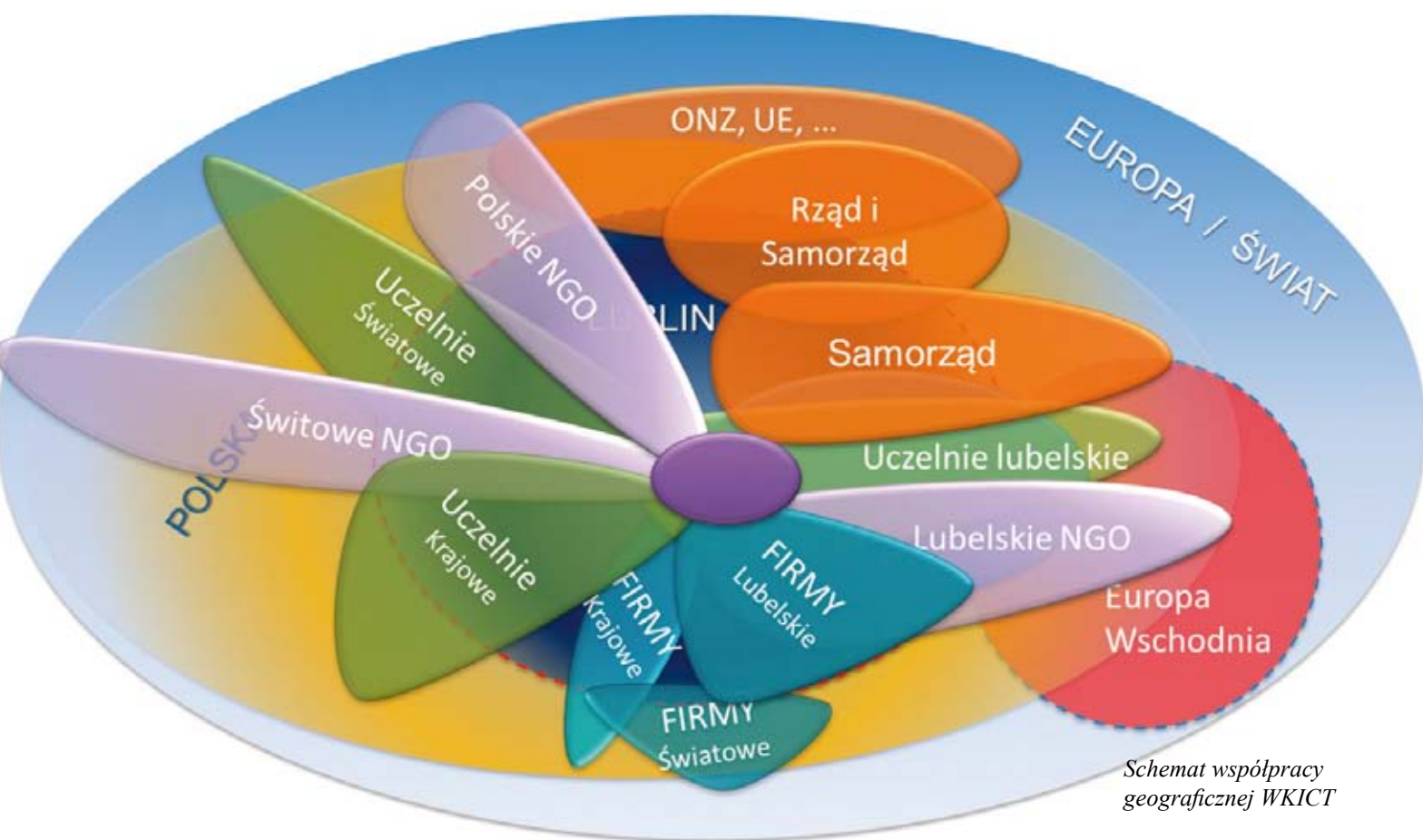
Politycy i rolnicy w UE zapomną w 2030 roku o tym, że była wspólna polityka rolna. Rolnicy-przedsiębiorcy zdwersyfikują do tego czasu swoją działalność i przeznaczą 20 proc. gruntów rolnych na uprawy energetyczne po to, aby umożliwić sobie lepsze zarządzanie własnym ryzykiem rynkowym. Taka alokacja rolnictwa między segment żywnościowy i energetyczny zapewni rynkową równowagę cen żywności i energii, czyli zapewni korzyść całej gospodarce. Biotechnolodzy z kolei w 2030 roku będą mieli za sobą zwycięską batalię o dopuszczenie stosowania technologii GMO w rolnictwie energetycznym i będą oferowali wodór produkowany bezpośrednio z biomasy, bez przechodzenia przez fazę gazową. Tym samym będą się przygotowywać do ogłoszenia informacji, że zaczyna się epoka społeczeństwa wodorowego. Wszystkie inwestycje (małe i bardzo duże) będą finansowane w 2030 roku ze środków własnych inwestorów i z kapitału giełdowego. Inwestorzy nie będą wypełniać misji, będą natomiast zarabiać i realizować dobre praktyki biznesowe. Widzialna ręka regulatora (państwa) nie będzie niszczyć niewidzialnej ręki rynku.

Przyszłość OZE

Według najnowszego raportu Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu (IPCC), opublikowanego kwietniu br., w 2030 roku odnawialne źródła energii mogą zaspokajać aż 67% światowego zapotrzebowania na energię. Czy jednak tak się stanie, zależy od podejmowanych dziś decyzji politycznych. W 2010 roku około 21% globalnej energii pierwotnej pozyskiwane było ze źródeł odnawialnych. W Polsce energia odnawialna stanowiła zaledwie 7,7 %.

Tadeusz Zakrzewski – doktor nauk, doświadczony badacz branży paliwowo-energetycznej, w szczególności w dziedzinach: biopaliw, biokomponentów i paliw i energii alternatywnych. Współzałożyciel i wieloletni Prezes Krajowej Izby Biopaliw. Aktualnie Prezes Krajowej Izby Paliw i Energii Alternatywnej. Członek Stowarzyszenia Doradztwa i Przedsiębiorczości AREA i SITR. Autor wielu publikacji i opracowań.

(CZ.1) Perspektywy Rozwoju Klastrow na Lubelszczyźnie

*Schemat współpracy
geograficznej WKICT*

Druga dekada XXI wieku, to czas, w którym globalizacja, jest nie tyle czynnikiem co środowiskiem funkcjonowania gospodarki. Utrzymanie w takich warunkach międzynarodowej konkurencyjności krajowej czy regionalnej gospodarki staje się wyzwaniem, zmuszającym do gruntownej przebudowy zarówno strategii biznesowych poszczególnych firm jak i polityki gospodarczej państw i regionów. Wydaje się, że odpowiedzią na te wyzwania może być koncepcja klastrow, koncepcja, która skutecznie wdrożona może stać się metodą na wykorzystanie efektów synergii

wynikających ze współpracy poszczególnych podmiotów wchodzących w skład tzw. potrójnej helisy (przedsiębiorcy, nauka i władza publiczna). Potencjalnie liczne korzyści wynikające z klasteringu spowodowały, że klastry stały się obiektem szczególnego zainteresowania władz publicznych na wszystkich szczeblach. Warto podkreślić, że na poziomie Unii Europejskiej koncepcja klastrow stała się elementem polityki gospodarczej wpisanym w priorytety Strategii „Europa 2020”. Za przykładem UE odpowiednie dokumenty strategiczne traktujące o klastrach powstały zarówno

na szczeblu krajowym jak i regionalnym poszczególnych państw członkowskich - jednak ich omówienie z uwagi na obszerność zagadnienia pozostawiam jako temat do oddzielnego artykułu ...

Co to jest „KLASTER” ?

Ostatnie lata przyniosły wiele definicji pojęcia „KLASTER” ale większość z nich wywodzi się z pewnej pierwotnej idei, którą wypracował M. E. Porter z Harvard Business School. Definicja Portera mówi, że klastry to: „Geograficzne skupisko powiązanych ze sobą przedsiębiorstw, wyspecjalizowanych dostawców, usługodawców, przedsiębiorstw w powiązanych gałęziach gospodarki oraz instytucji stowarzyszonych (np. uczelni, instytucji otoczenia biznesu) w szczególnych obszarach, które konkurują, ale również współpracują”. Jak widać z tej definicji, klaster to bardziej sieć powiązań charakteryzująca się wyższym kapitałem społecznym (podmioty potrafią ze sobą współpracować i konkurować) niż instytucja.

Sieć ta posiada wspólną lub zbliżoną trajektorię rozwoju, ukierunkowaną na podniesienie konkurencyjności wytwarzanych produktów i usług w celu osiągnięcia sukcesu gospodarczego na rynku regionalnym i globalnym. Do najważniejszych cech charakteryzujących klastry należą:

- przestrzenna koncentracja przedsiębiorstw obejmująca jeden lub kilka regionów,
- przynależność do tej samej lub kilku powiązanych ze sobą branż,
- wspólna lub zbliżona trajektoria rozwoju,
- kooperacja (konkurencja i kooperacja),
- silne więzi pomiędzy podmiotami klastra w tym rozwijające się więzi osobowe pomiędzy pracownikami podmiotów klastra,
- współpraca przedsiębiorstw z wyższymi uczelniami, ośrodkami naukowo-badawczymi,
- współpraca z instytucjami około biznesowymi,
- współpraca z władzami publicznymi, jednostkami rządowymi i samorządowymi,
- interakcyjność w obszarach powiązań (poziomych i pionowych),
- efekt synergiczny współpracy (z powstaniem wartości dodanej),
- własna tożsamość klastra.

Podmioty zgromadzone w klastrze współpracują głównie w obszarach, w których kooperacja przynosi oszczędności, zmniejszenie ryzyka lub w których podmiot nie jest w stanie samodzielnie funkcjonować: badania i rozwój, kreowanie wspólnych produktów, marketing, logistyka, doskonalenie kadr. Działania w ramach klastra podejmowane są zazwyczaj w formie projektów przy zachowaniu przez firmy własnej podmiotowości i autonomii.

Wschodni Klaster ICT

Jednym z wielu przykładów inicjatywy klastrowej funkcjonującej na Lubelszczyźnie jest Wschodni Klaster ICT (ICT – technologie informacyjne i telekomunikacyjne). Wschodni Klaster ICT (WK ICT) powstał 1-go czerwca 2007 roku w Lublinie z inicjatywy podmiotów działających na naszym terenie. Motywacją inicjatorów przedsięwzięcia była potrzeba wzmocnienia potencjału konkurencyjnego, innowacyjności i współpracy: przedsiębiorstw, instytucji naukowych, samorządów lokalnych i otoczenia biznesu w szczególności w relacji do ośrodka stołecznego (budowa oferty handlowej dla klientów

krajowych i globalnych posiadających siedzibę w Warszawie).

Jak na to wskazuje strategia klastra, misją WK ICT jest koordynowanie silnej i elastycznej organizacji zrzeszającej niezależne podmioty (przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe, uczelnie i jednostki naukowe a także osoby fizyczne) oraz współpracującej z jednostkami samorządowymi z terenu Polski Wschodniej potrafiącej w oparciu o potencjał swoich członków i partnerów krajowych oraz zagranicznych sprostać każdemu zadaniu komercyjnemu i społecznemu finansowanemu ze środków prywatnych lub publicznych (w tym zadaniom o charakterze innowacyjnym i międzynarodowym) z zakresu informatyzacji i telekomunikacji w szczególności w obszarach takich jak: energetyka i Odnawialne Źródła Energii (OZE); edukacja i szkolnictwo wyższe; administracja i samorząd; komunikacja i media; kultura i turystyka; logistyka i transport; rolnictwo; ochrona zdrowia, organizacje klastrowe i Instytucje Otoczenia Biznesu (IOB).

Wizja Wschodniego Klastra ICT, to nowoczesna, atrakcyjna dla swoich członków, partnerów i klientów, rozpoznawalna zarówno w skali lokalnej, ogólnokrajowej jak i międzynarodowej organizacja otoczenia biznesu integrująca środowiska biznesowe i naukowe przy wsparciu władz samorządowych i zagranicznych partnerów branży ICT.

Na dzień 27-go maja 2013 roku Wschodni Klaster ICT zrzesza 101 podmiotów i jest prawdopodobnie największym tego typu przedsięwzięciem w Polsce (w branży ICT).

Jak działa „KLASTER” ?

Na to pytanie najłatwiej odpowiedzieć na przykładzie. Przykładem tym będzie Wschodni Klaster ICT. W dniu dzisiejszym model funkcjonowania WK ICT opiera się na kanonach potrójnej helisy, wskazując na kluczową rolę nauki, biznesu i władzy w funkcjonowaniu inicjatywy. Nie było tak jednak na samym początku funkcjonowania inicjatywy. Wschodni Klaster ICT powstał poprzez nazwanie „klastrem” oddolnej inicjatywy przedsiębiorców lubelskich (jednoosobowych działalności gospodarczych), którzy nawiązali współpracę z Instytucją Otoczenia Biznesu (IOB). Instytucją tą było Stowarzyszenie Rozwoju Aktywności Społecznej „Triada” z Chełma. Inspiracją do utworzenia klastra były kontakty międzynarodowe jego twórców a w szczególności kontakty z przedstawicielami klastrow funkcjonujących we włoskim regionie Piemont.

Kluczowymi zewnętrznymi impulsami rozwojowymi klastra poza wymienionymi wcześniej trendami ogólnoeuropejskimi były polityki władz samorządu województwa lubelskiego oraz miasta Lublin.

Samorząd województwa lubelskiego, tworząc Regionalny Program Operacyjny na lata 2006–2013 a w szczególności tworząc regulaminy konkursów w obszarze „Dotacje dla przedsiębiorców” wprowadził dodatkową punktację dla wniosków przedsiębiorców aplikujących o środki unijne zrzeszonych w strukturach klastrowych. Impuls ten obok zasady nie pobierania składek przez klaster od jego członków (członkowie klastra partycypują finansowo w funkcjonowaniu klastra poprzez udział w konkretnych projektach i działaniach) przyczynił się do rozwoju ilościowego klastra (dynamika wzrostu ilości członków klastra w układzie rok do roku na przestrzeni lat 2008–2012 oscylowała wokół 50%) powodując, że Wschodni Klaster ICT obok liczącej 86-ciu członków ułożonej w województwie podkarpackim „Doliny Lotniczej” oraz liczącego 120 członków „Łódzkiego Klastra Warzywno-Owocowego –

Zjazdowa” jest jednym z trzech najliczniejszych klastrów w Polsce, będąc prawdopodobnie – jak to zostało wspomniane wcześniej – najliczniejszym klastrem branży ICT (Interaktywna Mapa Klastrow: <http://www.pi.gov.pl/PARP/data/klastry/index.html#nokla=11&nowoj=12>). Strategia rozwoju klastra zakłada wzrost liczby członków w roku 2013 do poziomu 150 instytucji oraz dalszy jej wzrost w latach kolejnych aż do poziomu 20% ogólnej liczby przedsiębiorstw z branży ICT funkcjonujących na terenie województwa lubelskiego w perspektywie 2020 roku.

Polityka gospodarcza miasta Lublin – zakłada, że branża ICT jest jedną z kluczowych branż stanowiących o rozwoju miasta. Polityka ta zakłada także ścisłą współpracę z klastrem. Jednym z kluczowych przejawów tej współpracy na styku Miasto Lublin - Wschodni Klaster ICT jest projekt „Lubelska Wyżyna IT”, który zostanie opisany w kolejnym artykule.

O sukcesie i trwałości Wschodniego Klastra ICT zdecydowały jednak nie tyle impulsy zewnętrzne (one mogą jedynie wzmacniać i stymulować rozwój nie wspierają jednak trwałości) co skuteczna strategia poparta zaangażowaniem liderów klastra. Warto podkreślić, że zjawisko to opiera się w równej mierze na liderach instytucjonalnych takich jak: koordynator klastra, samorząd miasta, poszczególne uczelnie czy przedsiębiorstwa co na konkretnych osobach ulokowanych w tych instytucjach. Istnienie tych osób, ich determinacja, zaangażowanie i zdolności organizacyjne, społeczne, oraz marketingowe (jako że idee klasteringu tak jak każda należy skutecznie promować) są kluczem do sukcesu każdego klastra.

Funkcjonowanie Wschodniego Klastra ICT jest silnie osadzone w koncepcji potrójnej helisy. Koncepcja ta w przypadku WK ICT została jednak rozwinięta o kilka dodatkowych elementów, jak np. koncepcja trzech rozszerzających się kręgów geograficznych, którą przedstawia rysunek – Schemat współpracy geograficznej WKICT. Koncepcja ta obejmuje:

- w kręgu wewnętrznym – bezpośrednim otoczeniu klastra, regionalne oddziaływanie klastra obejmujące przedsiębiorstwa z obszaru województwa lubelskiego, samorządy województwa lubelskiego na trzech szczeblach (wojewódzkim – Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego oraz miasto Lublin będące stolicą regionu; powiatowym – obejmującym współpracę zarówno z liderami regionalnymi Białą Podlaską, Chełmem, Zamościem, Puławami, Kraśnikiem, Łęczną, Tomaszowem Lubelskim; gminnym – obejmującym współpracę zarówno ze stowarzyszeniami gmin Lubelszczyzny takimi jak Związek Gmin Lubelszczyzny, Euroregion BUG czy Dolina Zielawy jak silną współpracę i z poszczególnymi gminami) oraz uczelnie i instytuty naukowe z terenu województwa lubelskiego. Krąg ten obejmuje także stałą współpracę z organizacjami pozarządowymi i klastrem z innych branż ulokowanymi w województwie lubelskim a także wsparcie dla nowotworzonych inicjatyw klastrowych.

- w kręgu środkowym, krajowe oddziaływanie klastra obejmujące współpracę z przedsiębiorstwami z branży ICT o znaczeniu krajowym w tym z przedstawicielstwami koncernów ogólnokrajowych ulokowanych w Polsce a także z ogólnokrajowymi zrzeszeniami przedsiębiorców branży ICT takimi jak Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji (KIGEIT), obejmujące współpracę z Rządem Polskim, agendami rządowymi i ogólnopolskimi

organizacjami zrzeszającymi samorządy. Krąg ten obejmuje też współpracę z innymi klastremi, np. w ramach utworzonej przez Ministerstwo Gospodarki i PARP platformie o nazwie „Klub Klastrow” a także współpracę bilateralną z klastrem partnerskimi do jakich należy „Mazowiecki Klaster ICT”. Wschodni Klaster ICT prowadzi także stałą współpracę z ogólnopolskimi oraz regionalnymi, a ulokowanymi w innych ośrodkach akademickich instytucjami naukowymi (np. Instytutem Badań Systemowych Polskiej Akademii Nauk). Niezwykle istotne z punktu widzenia rozwoju kompetencji strategicznych klastra jest rozwijanie na tym poziomie kontaktów z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się zagadnieniem Odnawialnych Źródeł Energii, takimi jak Stowarzyszenie Energii Odnawialnej (SEO), najliczniejsze w Polsce (ponad 400 członków) stowarzyszenie producentów energii ze źródeł odnawialnych TRMEW (Towarzystwo Rozwoju Małych Elektrowni Wodnych) czy zrzeszająca większość stowarzyszeń producentów Polska Rada koordynacyjna OZE (PRKOZE).

- w kręgu zewnętrznym, symbolizującym światowe oddziaływanie klastra, działalność klastra to suma aktywności międzynarodowej jego poszczególnych członków. Działalność ta obejmuje uczestnictwo przedstawicieli klastra w europejskich działaniach wspierających ideę rozwoju klasteringu oraz wzmacniania sieci współpracy. Na dzień 31-go grudnia 2012 roku, sieć współpracy WKICT obejmowała kilkudziesięciu partnerów na całym świecie. Współpraca ta ma charakter otwartej sieci kontaktów służącej poprawie efektywności wyszukiwania partnerów dla potrzeb przyszłych projektów o charakterze międzynarodowym. Z uwagi na fakt ulokowania w Mieście Lublinie, które stanowi naturalną bramę gospodarczą, społeczną i polityczną pomiędzy Zachodem i Wschodem Europy w działalności WKICT podkreślane jest znaczenie Europy Wschodniej jako naturalnej przestrzeni dla kooperacji instytucji zgromadzonych w ramach klastra.

autor:

Robert Szlęzak, przedsiębiorca i działacz społeczny związany z Lublinem i Lubelszczyzną, animator współpracy międzynarodowej w relacjach z partnerami ze Wschodu i Zachodu, animator i entuzjasta klasteringu, wykładowca i prelegent w ob-

szarach ICT, OZE, e-demokracja i partycypacja społeczna. Prezes Wschodniego Klastra ICT, Prezes Ideopolis sp. z o.o, Wiceprezes Towarzystwa Rozwoju Małych Elektrowni Wodnych, Leader Obszaru „Zrównoważony Rozwój” w Centrum Kompetencji Wschodnich, Prezes Niemiecko-Polskiej Fundacji „Nowa Energia”.

Nowe inwestycje w Chełmie

Już wkrótce zmienić się może krajobraz wokół Alei I Armii Wojska Polskiego. Będzie to możliwe dzięki uchwaleniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Teren obok biblioteki jest obecnie zaniedbany

Aleja I AWP to jedna z głównych ulic Chełma, przy której znajdują się m.in. oddział poczty, ZUS, KRUS, Sąd Rejonowy oraz Chełmska Biblioteka Publiczna. To właśnie rejon tej ostatniej mogą wkrótce czekać największe zmiany.

– Nowy plan zagospodarowania znacznie zwiększa atrakcyjność inwestycyjną wolnych w tym rejonie miasta terenów – mówi **Agata Fisz prezydent Chełma**. – Mam nadzieję, że nowe obiekty, które mogłyby tam powstać uzupełnią krajobraz oraz pozwolą na stworzenie nowych miejsc pracy.

Chodzi o dwa obszary położone po obydwu stronach biblioteki. Od wschodu powierzchnia możliwych do zagospodarowania gruntów wynosi około 6000 mkw, od zachodu nieco mniej – około 3500 mkw. Próby zbycia dość atrakcyjnie położonych gruntów podejmowane były już kilka lat temu. Pomimo kilkukrotnie ogłaszanych przetargów działki nie znalazły nabywcę. Teraz ma być inaczej.

– Dawne przeznaczenie tych terenów znacznie ograniczało swobodę przedsiębiorców. Po zmianie potencjalni inwestorzy mają większe możliwości, przez co atrakcyj-

ność gruntów znacznie wzrosła. Ale oczywiście nadal jest to obszar znajdujący się pod ochroną i wszelkie budowle muszą być uzgadniane z konserwatorem zabytków – wyjaśnia prezydent Agata Fisz.

W uchwalonym jeszcze w marcu br. nowym planie zagospodarowania przestrzennego obie działki przeznaczone są pod usługi. Zgodnie z zapisami, powstać tam mogą obiekty o wysokości maksymalnie 14 metrów i 3 nadziemnych kondygnacjach, przez co nie mogą przesłaniać chełmskiej „Górki”. Nie powstaną tam jednak parterowe dyskonty, gdyż kolejnym z warunków jest budowa obiektów o co najmniej dwóch kondygnacjach.

Władze Chełma liczą na to, iż działki szybko znajdą nabywców. Pozyskane w ten sposób środki zasilą wkład własny, jaki miasto musi zabezpieczyć na jedną z największych tegorocznych inwestycji – budowę chełmskiej biblioteki. Szacowana na kilkanaście milionów złotych inwestycja rozpocząć się ma w połowie tego roku.

EK

Wiecej pieniędzy na drogę K12

Chełm otrzyma dodatkowo blisko 1 milion złotych na przebudowę kolejnego fragmentu przebiegającej przez miasto krajowej drogi K12. Prace rozpoczną się prawdopodobnie w wakacje.

Skrzyżowanie Rejowiecka–Szpitalna do remontu

926.600 złotych otrzyma Chełm na przebudowę skrzyżowania ulic Rejowieckiej i Szpitalnej. O 50 procent dofinansowania tej inwestycji miejscy urzędnicy starali się w Ministerstwie Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej w ramach tzw. rezerwy subwencji ogólnej. W praktyce oznacza to, iż drugie tyle miasto musi zabezpieczyć we własnym zakresie.

– Środki na ten cel są oczywiście zapisane w tegorocznym budżecie. Przygotowujemy już przetarg na wykonawcę inwestycji, który chcielibyśmy rozstrzygnąć w czerwcu – mówi **Krzysztof Tomasik dyrektor Zarządu Dróg Miejskich w Chełmie**. – Przebudowa tak dużego i ruchliwego skrzyżowania na pewno spowoduje utrudnienia w ruchu, ale niestety nie da się remontować i modernizować ulic bez czasowych utrudnień.

Przebudowa objąć ma całe skrzyżowanie z niewielkimi fragmentami przyległych do niego ulic. Oprócz nowych chodników, podbudowy, nawierzchni asfaltowej, oświetlenia, oznakowania poziomego i pionowego, na skrzyżowaniu pojawi się nowa wielofazowa sygnalizacja świetlna.

– Zastosujemy rozwiązanie podobne do funkcjonującego na niedawno przebudowanym skrzyżowaniu ulic Lwowskiej i I AWP, gdzie kierowcy korzystają z bezpiecznych lewoskrętów – dodaje Krzysztof Tomasik.

W ramach prac modernizacyjnych na skrzyżowaniu powstanie pierwszy odcinek nowej trasy rowerowej, inwestycji planowanej na przyszły rok, która połączyć ma „Glinianki” z lasem Borek. Przebudowa skrzyżowania ulicy Rejowieckiej ze Szpitalną to trzecia ważna inwestycja w ciągu przebiegającej przez miasto krajowej drogi K12. W ubiegłym roku za blisko 3,2 miliona złotych wyremontowana została cała ulica Podgórze, a wcześniej rondo im. ZWiN.

– Potrzeb w zakresie modernizacji całej K12 jest znacznie więcej. Oczywiście nadal będziemy zabiegać o dodatkowe pieniądze i przekonywać poszczególne ministerstwa, ponieważ remont jednej z najważniejszych międzynarodowych dróg w naszym kraju powinien być finansowany przede wszystkim z budżetu państwa – mówi Agata Fisz prezydent Chełma. – Jednak niezależnie od tego, w ramach możliwości finansowych miasta, sukcesywnie będziemy remontować całą trasę.

Modernizacja ruchliwego skrzyżowania ulic Rejowieckiej ze Szpitalną, która rozpocznie się prawdopodobnie w wakacje, to nie jedyne zadanie dotyczące K12, jakie władze miasta chcą zrealizować w tym roku. W trakcie opracowania jest dokumentacja techniczna największego skrzyżowania w Chełmie – rondo im. Romana Dmowskiego, na którym łączą się ulice Rejowiecka, Włodawska, Lubelska, Podgórze i Zawadówka. Przetarg na wykonawcę projektu został niedawno rozstrzygnięty.

EK

Business excellence

poznaliśmy listę NAJBARDZIEJ PRZEDSIĘBIORCZYCH FIRM I GMIN LUBELSZCZYZNY

5 czerwca podczas uroczystej Gali, ogłoszono wyniki Programu Promocji Firm oraz Programu Promocji Gmin „Business Excellence.” Administratorem Programów jest Stowarzyszenie Lubelski Klub Biznesu, największa regionalna organizacja biznesowa, zrzeszająca ponad 250 podmiotów gospodarczych.

W tym roku odbyła się już VIII edycja Programu Promocji Firm, realizowanego pod patronatem Marszałka Województwa Lubelskiego Krzysztofa Hetmana. Przedsiębiorstwa biorące udział w programie zostały poddane szczegółowej analizie na wielu płaszczyznach, a podstawą do wyłonienia laureatów były nie tylko prezentowane wyniki finansowe. Zwracano szczególną uwagę na innowacyjność, dbałość o ochronę środowiska, relacje z pracownikami, odpowiedzialność społeczną, a także obecność na rynkach zagranicznych. Komisja i Kapituła Programu złożona ze specjalistów, przedstawicieli instytucji finansowych, wybitnych ekonomistów wyłoniła laureatów i wyróżniła firmy w następujących kategoriach:

Laureaci VIII edycji Programu Promocji Gmin Business Excellence:

VERANO Fabryka Grzejników Ryszard Miazga (Mała Firma)

WSK Tomaszów Lubelski Sp. z o.o. (Średnia Firma)

POL-SKONE Sp z o.o. (Duża Firma)

Wyróżnieni:

Exporter i promotor regionu zagranicą: Zakład Obróbki Metali KOMECH Edward Kostrubiec (Mała Firma); Fabryka Kabli ELPAR Sp. z o.o. (Średnia Firma);

Przyjazny Pracodawca: Europejskie Centrum Kształcenia EUREKA Sp. z o.o. (Mała Firma); Przedsiębiorstwo Wykonaw-

stwa Remontów i Inwestycji REMZAP Sp. z o.o. (Duża Firma)

Innowacyjny Przedsiębiorca: EKO BENZ Sp. z o.o. (Mała Firma); Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowe CEWAR Więch I Więch Spółka Jawna (Średnia Firma)

Po raz drugi nagrodzona została także przedsiębiorczość samorządów. Program Promocji Gmin „Business Excellence” patronatem honorowym objęli: Marszałek Województwa Lubelskiego, Dyrektor Urzędu Statystycznego w Lublinie, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie oraz Związek Gmin Lubelszczyzny.

Program Promocji Gmin wyróżnił samorządy wywierające istotny wpływ na rozwój regionu lubelskiego. W ostatnich latach Gminy zrobiły ogromne postępy, zrealizowały wiele projektów inwestycyjnych i infrastrukturalnych. Wykazują nie tylko dbałość o mieszkańców, środowisko naturalne, zabytki. Oferują atrakcyjne warunki i bardzo skutecznie pozyskują nowych inwestorów.

Laureaci II edycji Programu Promocji Gmin Business Excellence:

Lublin (Gmina Miejska powyżej 100 000 mieszkańców),

Zamość (Gmina Miejska do 100 000 mieszkańców)

Lubartów (Gmina Miejska do 50 000 mieszkańców)

Ryki (Gmina Miejsko-Wiejska)

Wólka Lubelska (Gmina Wiejska)

Wyróżnieni:

Gmina Przyjazna Inwestorom: Chełm (Gmina Miejska do 100 000 mieszkańców), Tomaszów Lubelski (Gmina Miejska do 50 000 mieszkańców), Łuków (Gmina Wiejska)

Gmina Przyjazna Środowisku: Urszulin (Gmina Wiejska)

Gmina Innowacyjna: Tyszowce (Gmina Wiejska)

Gmina Przyjazna Mieszkańcom: Wierzbica (Gmina Wiejska)

Biogospodarka gminna na Lubelszczyźnie

Prognozowanie zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej, wymaga potrzeby opracowania długoterminowej, wspólnej strategii energetycznej oraz zintegrowanych działań ze strony samorządów gminnych. Bez wątpienia, takim instrumentem mogą być Bioenergetyczne Obszary Funkcjonalne (BOF), wydzielane z kilku bądź kilkunastu gmin wiejskich w formie związku gmin lub konsorcjum. Zrzeszanie się gmin w formie Bioenergetycznego Obszaru Funkcjonalnego to działanie swoistego rodzaju klastra, w którym samorządy gminne współpracują ze sobą i wykorzystują uwarunkowania lokalne do osiągnięcia przewagi konkurencyjnej w zakresie wdrażania energii odnawialnej i wzrostu efektywności energetycznej. Koncepcja ta zakłada wprowadzenie gmin wiejskich z większą intensywnością na ścieżkę zmian zachodzących na Lubelszczyźnie. Z jednej strony będzie to wielozadaniowe przedsięwzięcie wspierające wzrost OZE, z drugiej zaś to projekt społeczny, którego celem jest upowszechnienie prawidłowych zachowań ekologiczno-energetycznych. Do prawidłowego funkcjonowania BOF potrzebne będą nie tylko analizy i strategię, ale także wykreowanie grupy społecznej - prosumentów, którzy staną się czynnymi uczestnikami rynku, nie tylko w roli odbiorców, ale także producentów energii.

Wspólna strategia gminy

Wspólna strategia gmin w zakresie polityki energetycznej, oparta na zdefiniowanym potencjale surowcowym, analizie kosztów i korzyści spowoduje, że samorządy gminne będą mówić jednym głosem. Wspólne działania przełożą się na przełamywanie takich barier jak, pokonywanie trudności z dostępem do sieci, braku wystarczającej wydajności sieci czy nieprzejrzystych procedur podłączenia do sieci. Ponadto w niektórych gminach koszty podłączenia i rozbudowy sieci oraz systemy pobierania opłat przez operatorów systemów przesyłowych energii elektrycznej faworyzują producentów od dawna obecnych na rynku, dyskryminują zaś nowych, często zdecentralizowanych, mniejszych producentów energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych. Takie działania przyczynią się do budowy pozytywnego wizerunku gmin, jako przyjaznych OZE oraz pozytywnie wpłyną na tworzący się rynek „prosumentów” i gospodarkę gminną,

gdyż przyjazne środowisko inwestycyjne obniży ryzyko, odzwierciedlone w kosztach pozyskania kapitału z zewnętrznych źródeł. Rozbudowa rynku „prosumentów” oznacza rozwój małej przedsiębiorczości i uwolni kolejne źródło finansowania tj. pożyczki udzielane przez banki indywidualnym konsumentom. Pozwoli to na większe zaangażowanie konsumentów i przekształcenie ich w producentów energii.

Systemy wspomagania

Przebudowa energetyki gminnej za pomocą koncepcji Bioenergetycznych Obszarów Funkcjonalnych będzie możliwa dzięki systemom wspomagania, które obecnie są już dostępne w dużej mierze w obszarze energetyki OZE, a w perspektywie budżetowej 2014-2020 około 40 % wszystkich wydatków ma być przeznaczonych dla szeroko rozumianej energetyki innowacyjnej (Smart Grid, samochód elektryczny, inteligentny dom plus-energetyczny). Gminy należące do Bioenergetycznych Obszarów Funkcjonalnych powinny się stać ważnymi beneficjentami tych środków, a BOF powinno zapewnić zdolność gmin do ich absorpcji. Zakłada się, że w ramach realizacji przedsięwzięcia BOF, zostanie przetestowane nowe podejście do wspomagania rozwoju energetyki OZE/URE. Mianowicie, wszystkie projekty inwestycyjne realizowane w ramach przedsięwzięcia BOF uzyskujące wsparcie ze środków publicznych będą „integrowane” w Wirtualne Źródło Poligeneracyjne OZE, które będzie funkcjonować w publicznej przestrzeni internetowej. Istotą tego rozwiązania jest potrzeba zwiększenia efektywności wydatkowania środków publicznych na rozwój energetyki OZE/URE, między innymi poprzez zwiększenie transferu doświadczeń z obszaru BOF na całość terenów wiejskich.

Współpraca między gminami powinna być realizowana przez utworzenie w ramach BOF, na kształt sieci franczyzowej, której zadaniem będzie deweloperstwo projektów inwestycyjnych na rzecz gminnych spółek infrastrukturalnych oraz na rzecz prosumentów. Zakłada się bardzo elastyczny zakres deweloperstwa. Na zakres ten może się składać zarówno wstępna identyfikacja projektu inwestycyjnego, jak i analiza wykonalności projektu, czy analiza ekonomiczno - finansowa projektu. Bardziej zaawansowaną formą deweloperstwa będzie opracowanie wniosku o dofinansowanie projektu przez instytucję dysponującą środkami pomocowymi.

Cel współpracy

Celem współpracy między gminami oraz inwestorami powinna być sprawna identyfikacja potencjałów i zagrożeń lokalizacyjnych oraz rozwiązywanie problemów związanych z ograniczeniami prawnymi, finansowymi, technicznymi, społecznymi i środowiskowymi realizacji inwestycji. Bardzo ważnym dla powodzenia wielu inwestycji jest odpowiednia komunikacja między inwestorem, samorządem i lokalnymi mieszkańcami. Realizacja tego celu zmniejszy niepewność potencjalnych inwestorów poprzez dokonanie oceny fizycznej i ekonomicznej dostępności biomasy oraz określenie priorytetów i technologii przetwarzania.

Podniesienie konkurencyjności samorządów gminnych poprzez rozwój Bioenergetycznych Obszarów Funkcjonalnych, ma na celu przygotowanie dokumentów o charakterze strategiczno – operacyjnym, które będą stanowiły podstawę do średniookresowego rozwoju z uwzględ-

nieniem własnych zasobów surowcowych. Przygotowany model diagnozy i wdrożenia BOF będzie dostosowany do potrzeb przedsiębiorców, rolników i hodowców (prosumentów), a jego efektem będzie opracowanie Gminnych planów działania w sprawie biomasy i map jej dostępności oraz Strategii Energetycznych Gmin.

Przyszłe zadania

Kolejnym, ważnym zadaniem powiązania gminnych gospodarek z sektorem paliw odnawialnych i urządzeń energetyki prosumenckiej jest przygotowanie analiz pod kątem działalności rolników, (prosumentów), określenie zasobów technologicznych, lokalizacyjnych, środowiskowych i finansowych, niezbędnych do wdrożenia zaplanowanych działań.

Jednak najważniejsze zadania to zdefiniowanie dla obszaru BOF pomostowych technologii energetycznych w horyzoncie 2050 roku, określenie celów w zakresie przebudowy struktury rynków końcowych energii elektrycznej, ciepła i paliw transportowych, w horyzoncie 2030 roku, oraz zdefiniowanie technologii rozwojowych OZE/URE, w szczególności takich jak inteligentny dom plus-energetyczny czy gospodarstwo plus energetyczne, w horyzoncie 2020 roku. Niezwykle istotnym będzie zdefiniowanie celów w zakresie przebudowy rolnictwa na obszarze Bioenergetycznych Obszarów Funkcjonalnych w horyzoncie 2020 roku.

Przedsięwzięcia podejmowane w ramach Bioenergetycznych Obszarów Funkcjonalnych ukierunkowane będą przede wszystkim na energetykę. Ale pobudzi to rozwój w wielu innych dziedzinach. Wynika to w szczególności holistycznego podejścia do koncepcji BOF. Mianowicie istotą tego podejścia jest synteza długoterminowych przemian strukturalnych (technologicznych, ekonomicznych i społecznych) obejmujących energetykę (energetyka OZE/URE), transport (samochód elektryczny, transport elektryczny na terenach wiejskich) i rolnictwo (rolnictwo energetyczne: uprawa roślin energetycznych, mikrobiogazownie, biogazownie rolnicze, mobilne pelecarnie), które będą się dokonywać w środowisku Smart Grid (inteligentne sieci elektroenergetyczne) i z zachowaniem bezpieczeństwa ekologicznego. Bioenergetyczny Obszar Funkcjonalny traktuje się jako szczególnie właściwy z punktu widzenia integracji pomp ciepła i kolektorów słonecznych oraz mikrowiatraków i ogniw fotowoltaicznych z gospodarstwami rolnymi, małymi przedsiębiorstwami i ogólnie zabudową miejską i wiejską.

Przyszłość w rękach polityków

Uwarunkowania, przedstawione w niniejszej koncepcji uwzględniające europejskie i globalne trendy, a także polskie i regionalne potrzeby i zasoby, wskazują na szansę wykreowania regionalnego programu energetycznego. Chodzi tu o program, który może być impulsem cywilizacyjnym dla Lubelszczyzny i zwiększyć innowacyjność polskiej gospodarki. Wykorzystanie szansy wymaga jednak wielkiej mobilizacji, między innymi środowisk naukowo-badawczych w regionie. Rząd powinien zadbać o odpowiednie regulacje prawne dla rozwoju innowacyjnej energetyki. Przygotowania do wdrożenia projektu Bioenergetycznego Obszaru Funkcjonalnego zapewne będą trudne i bardzo czasochłonne, jednak możliwe korzyści płynące z jego realizacji (zarówno ekonomiczne jak i społeczne), są warte podjęcia tego wysiłku..

dr Tadeusz Zakrzewski

W Kinie Zorza będzie nowocześniej

Nie jedną, a dwie sale projekcyjne będą mieć widzowie do dyspozycji w Centrum Kultury Filmowej „Zorza” w Chełmie. Znajdujące się w piwnicy obszerne pomieszczenie po nieczynnej kotłowni spełni rolę kameralnej sali kinowej i miejsca spotkań dyskusyjnego klubu filmowego.

Prace przy budowie Centrum Kultury Filmowej „Zorza” powinny zakończyć się w czerwcu. Zmodernizowany budynek zyska nowy wystrój, całkowicie zmienioną salę kinową, w której zmieści się około 180 widzów, nowy hol z kawiarnią, windę, iluminację elewacji od strony ul. Strażackiej, a przede wszystkim efektowny system dźwięku oraz najnowszą technologię wyświetlania obrazu. Chociaż roboty budowlane dobiegają końca, władze Chełma już myślą nad kolejnymi pracami.

– Nad koncepcją utworzenia drugiej sali pracujemy z Dyskusyjnym Klubem Filmowym „Rewers” i Chełmskim Domem Kultury – mówi **Agata Fisz prezydent Chełma**. – Ze względu na dość wysoki koszt prac modernizacji „Zorzy” nie było możliwości by wszystkie pomysły zrealizować za jednym zamachem. Natomiast, gdy kino zacznie już działać dużo łatwiej będzie nam pozyskać środki na realizację kolejnych inwestycji związanych z nowopowstałym centrum kultury. Chodzi o część przestronnych piwnic znajdujących się pod przedwojennym budynkiem kina i magistratu. Znajduje się tam kilkumetrowej wysokości pomieszczenie o powierzchni kilkudziesięciu metrów, które niegdyś pełniło funkcję kotłowni. Tam powstać mogłaby druga sala kinowa.

– Warto otworzyć tę przestrzeń dla działań twórczych, bo w Chełmie brak jest miejsc, poza placówkami kultury i oświaty, gdzie mogłyby działać nieformalne grupy twórców. To właśnie organizacje pozarządowe oraz stowarzyszenia powinny być w znacznej mierze

inicjatorami projektów kulturalnych – mówi **Wojciech Zakrzewski z DKF „Rewers”**. – Piwnice kina dają taką przestrzeń. Kameralne pokazy filmowe, warsztaty, spotkania – tu powinny się ogniskować takie przedsięwzięcia. Imprezy mogłyby częściowo finansować stowarzyszenia, którym łatwiej zdobywać pieniądze na realizację projektów.

W trakcie opracowania jest wstępny program funkcjonalno-użytkowy dla części piwnic. Uwzględniona ma zostać w nim działalność DKF i wykorzystanie dodatkowej sali m.in. na pokazy filmowe i spotkania klubu. Nie wykluczone jest także, iż odbywać się tam będą projekcje filmów w ramach Kina „Zorzy” – szczególnie podczas seansów z mniejszą liczbą widzów.

– Oczywiście zaadaptowanie pomieszczenia na drugą salę wiąże się z nakładami finansowymi, jednak warto o tym pomyśleć gdyż otwiera to dla „Zorzy” nowe możliwości. Środków na ten cel chcemy pozyskać z instytucji zajmujących się promocją kultury kinowej – dodaje Agata Fisz.

Według wstępnych założeń, druga sala „Zorzy” mogłaby zacząć funkcjonować nawet w przyszłym roku. Natomiast otwarcie nowego Centrum Kultury Filmowej nastąpi już podczas wakacji.

EK

Gmina Kłoczew zaprasza

Gmina Kłoczew leży na obszarze mezoregionu Wysoczyzna Żelechowska, należącego do makroregionu: Nizina Południowopodlaska. Obszar gminy to powierzchnia urozmaicona malowniczymi dolinami rzeki Okrzejki i Swarzyni, zwartymi kompleksami leśnymi, oraz nielicznymi zbiornikami wodnymi.

Peryferyjne położenie w stosunku do dużych miast, czyste ekologicznie środowisko naturalne i różnorodność krajobrazowa są niewątpliwym walorem gminy sprzyjającym rozwojowi turystyki. Dodatkowo na terenie gminy znajdują się godne uwagi zabytki historyczne jak: pochodzący z okresu baroku zespół Kościoła Parafialnego p.w. Jana Chrzciciela w Kłoczewie, czy zespół dworsko-parkowy w Jagodnem z XVIII/XIX wieku, zespół dworski w Starym Zadybiu z połowy XIX wieku.

Obszar gminy podzielony jest na 27 sołectw w obrębie których znajduje się 29 miejscowości i blisko 7800 mieszkańców. Gmina Kłoczew ma charakter typowo rolniczy, charakteryzujący się dość dużą produkcją zwierzęcą znacznie przewyższającą średni poziom powiatu ryckiego i województwa lubelskiego. Zdecydowanie przeważa chów bydła mlecznego i trzody chlewnej.

Kwitnie tu aktywność społeczna, kulturalna i sportowa przybierając różne formy. Zarówno instytucje kultury jak też powstałe stowarzyszenia wiejskie działają w szczególności na rzecz ochrony dorobku minionych pokoleń, zachowania tradycji i wzmocnienia integracji mieszkańców (dożynki, imprezy cykliczne). Samorząd wychodząc naprzeciw potrzebom środowiska lokalnego inwestuje w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną (hala, boiska sportowe) oraz zastosowanie pro-ekologicznych rozwiązań wpływających na poprawę jakości życia (kolektory słoneczne służące do podgrzewania ciepłej wody użytkowej, oczyszczalnia ścieków wraz z kanalizacją).

Ostatnie lata to czas aktywnego aplikowania o środki zewnętrzne. Dzięki dotacji z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego gmina Kłoczew

wykonała montaż indywidualnych zestawów płaskich kolektorów słonecznych w 686 gospodarstwach domowych i 14 obiektach użyteczności publicznej.

Wiele wiejskich gospodarstw domowych ma problemy z zapewnieniem ciepłej wody do celów użytkowych. Najczęściej woda jest podgrzewana w sposób tradycyjny, czyli z kotłów węglowych, albo z wykorzystaniem energii elektrycznej, co jest dużym obciążeniem dla budżetów domowych. Ponadto podgrzewanie wody w tradycyjnych instalacjach grzewczych mieszkalnictwa indywidualnego jest, obok ogrzewania budynków, największym źródłem emisji szkodliwych substancji do atmosfery.

Coraz częściej jednak do tego celu wykorzystywane są odnawialne źródła energii, w tym energia słoneczna. Niestety, przeszkodą w powszechnym jej stosowaniu są koszty instalacji zestawów solarnych.

Dzięki wsparciu ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Gmina Kłoczew rozwiązała ten problem. Wniosek o dofinansowanie projektu pn. „Wykorzystanie energii słonecznej szansą na poprawę jakości środowiska w Gminie Kłoczew” został złożony do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego dnia 29 października 2009 r. w ramach RPO WL Oś Priorytetowa VI Środowisko i czysta energia, Działanie 6.2 Energia przyjazna środowisku. Wniosek uzyskał pozytywną ocenę. W dniu 1 lipca 2010 r. została zawarta umowa pomiędzy Województwem Lubelskim i Gminą Kłoczew o dofinansowanie projektu na kwotę 5 844.013,50 zł. tj. 85% wartości projektu. Całkowita wartość projektu wyniosła 6.875.310 zł.

Zawarcie umowy na dofinansowanie umożliwiło montaż 700 instalacji solarnych do podgrzewania ciepłej wody użytkowej. Łączna powierzchnia zainstalowanych kolektorów

Oczyszczalnia ścieków

Kolektory słoneczne na budynkach mieszkalnych

Kompleks boisk „Orlik”

słonecznych wynosi 3.523,60 m². Dzięki realizacji projektu w gminie Kłoczew zmniejszy się emisja dwutlenku węgla aż o 725 699 kg/rocznie. Wygenerowana oszczędność zużycia węgla wyniesie blisko 350 ton rocznie.

Realizacja rzeczowa projektu została zakończona w dniu 14 marca 2011 r. zgodnie z umową z wykonawcą robót tj. konsorcjum firm ENVIROTECH z Poznania i ECO-THERM z Łowicza. Zestawy są objęte gwarancją przez okres 5 lat i dodatkowo ubezpieczone od zdarzeń losowych.

Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, to jeden z priorytetów Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska naturalnego, z czego skorzystała z sukcesem gmina Kłoczew.

Kolejną nową inwestycją w naszej gminie – mówi wójt Zenon Stefanowski – jest budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Kłoczewie oraz gminnej oczyszczalni ścieków w Kłoczewie, która została współfinansowana ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”.

Roboty wykonane zostały w czasie od 30 czerwca 2010 r. do 30 kwietnia 2012 r. przez firmę „AQUA” Spółka z o.o. Tomaszowice k. Lublina wyłonioną w wyniku postępowania przetargowego. W wyniku prac związanych z realizacją inwestycji powstało 5823 metrów sieci kanalizacyjnej i 145 przyłączy kanalizacyjnych. Oczyszczalnia ścieków została zaprojektowana i wykonana do oczyszczania ścieków komunalnych, na które składają się ścieki bytowo-gospodarcze z kanalizacji sanitarnej oraz ścieki dowożone taborem asenizacyjnym. Podstawowym celem społeczno-gospodarczym realizacji inwestycji jest poprawa warunków życia mieszkańców miejscowości Kłoczew, poprzez budowę sieci kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków. Inwestycja przyczyniła się do podniesienia standardu życia mieszkańców.

Ponadto wybudowanie szczelnego systemu kanalizacji, uporządkowało gospodarkę wodno-ściekową na terenie

gminy i ograniczyło degradację środowiska naturalnego.

Niedawno gmina wzbogaciła się o nowoczesny obiekt sportowy, na który czekali szczególnie młodzi mieszkańcy. Orlik to kompleks składający się z boiska wielofunkcyjnego o wymiarach 19,1 x 32,1 m przeznaczonego do koszykówki, piłki siatkowej i tenisa ziemnego oraz boiska piłkarskiego o wymiarach 30 x 62 m o nawierzchni z trawy syntetycznej. W ramach inwestycji wykonano także zaplecze sanitarno-szatniowe wraz z infrastrukturą techniczną, utwardzono ciągi piesze i place. Inwestycję zrealizowano w ramach Programu rządowego „Moje Boisko Orlik 2012”, którego głównym założeniem jest udostępnienie społeczeństwu, a szczególnie dzieciom i młodzieży możliwości aktywnego uprawiania sportu na bezpiecznych i nowoczesnych boiskach sportowych. Po krótkim okresie użytkowania wiemy, że była to wyjątkowo trafna i potrzebna inwestycja. Boiska praktycznie wykorzystywane są od rana do późnych godzin nocnych. Korzystają dzieci, młodzież, osoby dorosłe. Korzysta szkoła, grupy zorganizowane i kluby sportowe.

Inwestycja kosztowała 1 129 709,33. Realizacja przedsięwzięcia była możliwa dzięki dofinansowaniu: Ministerstwa Sportu i Turystyki w kwocie 633 tysięcy złotych, Samorządu Województwa Lubelskiego w kwocie 200 tysięcy złotych i środków własnych Gminy Kłoczew w kwocie 296 709,33 zł. Wykonawcą zadania była firma MORIS-SPORT Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie.

Dworek w Jagodnym

ITALIA na talerzu

Nasza restauracja powstała z miłości do włoskiego jedzenia, początkowo jako Caffetteria i bar winny, z czasem musieliśmy ją poszerzyć o dania gorące. Naszym klientom podajemy świeże i sezonowe włoskie produkty. Stałego menu u nas nie ma. Codziennie staramy się zaskakiwać naszych gości nowymi daniami, przygotowywanymi zawsze ze świeżych produktów na bazie oryginalnych receptur prosto z Italii. Większość to przepisy mojej mamy. Uwielbiam robić zakupy na lubelskich targowiskach, zawsze sam dokładnie wybieram warzywa, mięso, staram się, by pochodziły z produkcji ekologicznej.

To, co znajdzie się w moim koszu decyduje o menu dnia, bo to właśnie w trakcie zakupów wymyślam potrawy. Ale na naszych stołach są też potrawy z ryb morskich oraz oryginalne włoskie sery i wędliny.

Nasze motto: „Nie idziemy na kompromis, u nas wszystko świeże i prawdziwie po włosku” sprawiło, że zyskujemy coraz więcej stałych gości wśród miłośników włoskiej kuchni. Każda wizyta u nas to niezapomniana podróż przez słoneczne Włochy.

Przyjmujemy zamówienia na catering i imprezy okolicznościowe.

Zapraszam Ivo Violante

Bar Caffetteria

AURIGA

Lublin, ul. Hempla 5
auriga@aurigaonline.pl

tel. 510 110 338

Odpowiedzialne zarządzanie biznesem

Wolontariat pracowniczy, oraz kawa z certyfikatem Fairtrade na stacjach paliw PKN ORLEN, projekt Telekomunikacji Polskiej – Telefon do Mamy czyli darmowe automaty telefoniczne na dziecięcych oddziałach szpitalnych, które pozwalają małym pacjentom na bezpłatny kontakt z bliskimi, specjalna linia wody o pojemności 0,33l z charakterystyczną etykietą czyli kampania realizowana przez markę Cisowianka i Polską Akcję Humanitarną, w której część zysków ze sprzedaży tego produktu przekazywana jest na cele realizowane przez PAH i wiele wiele innych przykładów... Działalność firm realizujących postulat **konceptu CSR** spotykamy na każdym kroku. Bardzo często nie zdajemy sobie nawet sprawy kiedy mamy do czynienia ze zwykłym marketingiem, a kiedy z przedsiębiorstwem odpowiedzialnym społecznie.

Idea społecznej odpowiedzialności jest wyzwaniem jakie stoi przed przedsiębiorstwami szczególnie w czasach kryzysu. Obecnie już nie wystarcza samo osiąganie dodatnich wyników finansowych. Społeczeństwo oczekuje od firm czegoś więcej.

Czym właściwie jest Społeczna Odpowiedzialność Biznesu? Najprostsza definicja określa ją jako podejście, zgodnie z którym przedsiębiorstwa dobrowolnie uwzględniają interesy społeczne, ochronę środowiska, a także relacje z różnymi grupami interesariuszy czyli wszystkimi podmiotami, które mogą wpływać na przedsiębiorstwo oraz pozostają pod wpływem jego działalności.

Interesariuszami wewnętrznymi są więc przede wszystkim pracownicy, z którymi ściśle związane jest pojęcie partycypacji pracowniczej. Słowo „partycypacja” wywodzi się z łacińskiego „participio” czyli dzielić się czymś z kimś. Partycypacja oznacza więc udział pracowników w zarządzaniu, dopuszczenie ich do władzy, współdecydowanie kto, co, jak i jakimi metodami ma wykonać w danej firmie.

Mimo faktu, że idea ta jest standardem w krajach Unii Europejskiej, polskie firmy dopiero zaczynają wdrażać te rozwiązania. Jest to o tyle trudne, o ile nadal w społeczeństwie będzie dominował autokratyczny model zarządzania oparty na całkowitym rozdzieleniu płaszczyzny pracowniczej i kierowniczej. Bardzo niekorzystnym zjawiskiem występującym w wielu przedsiębiorstwach jest skupianie się przez pracowników wyłącznie na niewielkim wycinku własnej pracy, a nie myślenie o przedsiębiorstwie jako całości, której pracownicy są nieodłączną częścią.

Zakład pracy jest organizmem, którego prawidłowe funkcjonowanie zależy od współdziałania wielu organów. Kwestią zasadniczą

jest traktowanie pracowników jak partnerów, konsultowanie z nimi określonych decyzji, wzajemny szacunek. Poprawa relacji i klimatu organizacyjnego przyczynia się do wzrostu zaufania na linii pracownik – jego bezpośredni przełożony.

Najprostszymi formami partycypacji są zebrania z pracownikami, elastyczny czas pracy, działalność związków zawodowych, badania ankietowe wśród pracowników. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że realizacja idei partycypacji zwiększa zaangażowanie pracowników, pobudza ich twórcze myślenie, a to wpływa na rozwój personelu, a w konsekwencji wzrost wydajności i satysfakcji z wykonywanych zadań.

Co więcej, obecnie coraz częściej dokonujemy analizy funkcjonowania danej firmy nie tylko w oparciu o cel jakim jest maksymalizacja zysku, ale także o inne aspekty m. in. rozwój firmy, satysfakcję pracowników z wykonywanych zajęć, wzrost ich umiejętności. Gwarantuje to przewagę konkurencyjną na rynku nie tylko w wymiarze finansowym, ale również pod względem atrakcyjności dla obecnych i potencjalnych pracowników. Prospołeczny wizerunek firmy staje się narzędziem walki konkurencyjnej między przedsiębiorstwami.

Co istotne, społeczna odpowiedzialność biznesu jest rozwiązaniem, które przedsiębiorstwa coraz częściej wykorzystują jako element budowania wizerunku medialnego. Jak pokazuje doświadczenie, zaufanie społeczeństwa do reklamy maleje z roku na rok. Sytuacja taka powoduje, że

przedsiębiorcy muszą sięgać po coraz to nowocześniejsze metody przekonania do siebie konsumentów czyli interesariuszy zewnętrznych. Niewątpliwie, w wielu przypadkach przedsiębiorcy decydują się na oparcie strategii firmy na zasadach CSR.

Równie często są oni narażeni przez to na krytykę. Społeczeństwo postrzega firmy jako organizacje nastawione wyłącznie na maksymalizację zysków. W konsekwencji, stanowisko to powoduje, że nawet działania przedsiębiorców na rzecz społeczności lokalnej odbierane są przez opinię publiczną przez pryzmat chęci generowania zysku, a nie zaangażowania w sprawy społeczne czy ochronę środowiska. Społeczeństwo przekonane jest, że w wielu takich działaniach inicjatywą do ich podjęcia jest własny interes.

Jednak stosowanie zasad Społecznej Odpowiedzialności Biznesu po prostu się opłaca.

Należy jednoznacznie pozytywnie ocenić aktywność przedsiębiorstw w zakresie wdrażania idei odpowiedzialnego biznesu. Zobowiązaniem przedsiębiorcy jest działanie zgodne z obowiązującym prawem, a wszelka aktywność wykraczająca poza to minimum jest dobrowolną decyzją. Głosy krytyczne kierowane pod adresem przedsiębiorstw akcentują przede wszystkim fakt, że ich dobroczynność ma na celu poprawę wizerunku. Prawdziwym weryfikatorem będzie jednak wolny rynek. Przedsiębiorcy nie mogą zapomnieć, że instrumentalne podejście do CSR, traktowanie tej idei jako wyłącznie elementu poprawy wizerunku firmy może przynieść pozytywne efekty jednakże w większości przypadków będą to korzyści jednorazowe.

Beata Stepaniuk

Chcesz rozwijać swoją firmę, podnieść jej konkurencyjność?

Zgłoś się do Miejskiego Urzędu Pracy w Lublinie, który pozyskał unijne pieniądze na wsparcie 75 mikroprzedsiębiorstw utworzonych dzięki dofinansowaniu ze środków MUP na podjęcie działalności gospodarczej.

Jest jednak warunek: musisz prowadzić działalność w co najmniej jednej z następujących dziedzin: **ochrona środowiska, informatyka, logistyka, budownictwo, turystyka.**

Na przedsiębiorców, którzy chcą poprawić swoją konkurencyjność czekają profesjonalne usługi doradcze, które pomogą w rozwiązaniu problemów biznesowych dostosowując firmę do aktualnych wymogów rynkowych.

Zainteresowani powinni pobrać odpowiednie formularze zgłoszeniowe do udziału w projekcie na stronie internetowej www.mup.lublin.pl zakładka: Projekty i Programy a następnie złożyć je w siedzibie MUP przy ul. Niecałej 14 w Lublinie.

Projekty „Konsultant Lubelskiego Przedsiębiorcy” oraz „Ambitni i Przedsiębiorczy” współfinansowane są ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Oprócz fachowego wsparcia na pracodawców czekają jeszcze środki na organizację stażu dla doświadczonych, dyspozycyjnych kandydatów, którzy ukończyli 50 r. życia oraz osób z orzeczoną niepełnosprawnością w różnych zawodach i specjalnościach. MUP podkreśla, że to najlepsza forma przygotowania kandydata do pracy na konkretnym stanowisku. Jednocześnie pracodawca może praktycznie bezkosztowo zweryfikować czy dany kandydat do pracy spełnia jego oczekiwania. Efektem stażu powinno być zatrudnienie stażysty po ukończonym stażu na okres min. 3 miesięcy.

Dodatkowe informacje można uzyskać pod numerem telefonu 81 466 52 44-45, bezpośrednio w siedzibie Miejskiego Urzędu Pracy w Lublinie przy ul. Niecałej 14 pok. 10,11 (parter) oraz na stronie www.mup.lublin.pl w zakładce: Dla Pracodawców–Formy wsparcia–Staż.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Dla spragnionych relaksu!

Za siedmioma górami, za siedmioma lasami... – w bajkach to bardzo daleko. W rzeczywistości Siódmy Las znajduje się zaledwie 34 km od Lublina i kilka od Kazimierza. Ulokowany wśród malowniczych wąwozów, kwitnących sadów, pensjonat to miejsce niezwykle, magiczne.

Siódmy Las to cztery piękne, drewniane, stylowe domy, w których urządzono urokliwe pokoje. Właścicielka, Barbara Ravensdale zadbała o każdy szczegół wyposażenia. Tu nie ma się wrażenia przyjazdu na chwilę do obcego miejsca, to jak przyjazd do rodziny na wakacje. Wszystko sprzyja wakacyjnemu lenistwu i refleksji. A do tego jeszcze znakomita,

ekologiczna, oparta na starych, domowych recepturach i świeżych, sezonowych produktach kuchni... Od rana ściga nas z łóżek rozchodzący się zapach pieczonego w miejscowej kuchni razowego chleba, drożdżowych bułeczek. A wszystko smakuje jak w babcinej kuchni.

Siódmy Las specjalizuje się w pobytach kilkudniowych, w trakcie których pod opieką lekarza, można oczyścić swój organizm i przy okazji zrzucić kilka zbędnych kilogramów. Szczególnie warta polecenia jest dieta doktor Ewy Dąbrowskiej i dieta orkiszowa św. Hildegardy. Ja wybrałam dietę owocowo-warzywną, którą znam od lat i która zawsze znakomicie na mnie działa. Mój pakiet nazywał się Piguła Witalności i faktycznie po zaledwie pięciu dniach wyjechałam zrelaksowana, pełna energii i wigoru jak po długim wypoczynku. Nawet kilka

dni zmiany w sposobie odżywiania i ruch, który sprawia, że nasz organizm lepiej się dotlenia i szybciej wydala toksyny. Dietę w Siódmym Lesie można przejść bez problemów, bez myślenia o głodzie. Wszystkie potrawy są smacznie doprawione i odpowiednio zbilansowane, aż trudno uwierzyć, że dzienna racja to tylko 400 kalorii. Znakomite szejki z owoców warzyw, młodych zbóż, pędów i listków ziół świetnie wzmacniają organizm.

Czas pomiędzy posiłkami można wypełnić zabiegami na twarz i ciało, opartymi na naturalnych produktach. Maseczki francuskiej firmy Phyt's czynią cuda. Już po pierwszym zabiegu miałam wrażenie, że z mojej twarzy zniknęło prawie dziesięć lat. Do tego spacer po pięknym skrawku Kazimierskiego Parku Krajobrazowego, niezwykłym szlakiem młynów wodnych

i oczywiście warsztaty z tańca intuicyjnego z elementami huny, czyli hawajskiej filozofii, która pokazuje, że sposób w jaki postrzegamy siebie i otaczający nas świat determinuje to, czego doświadczamy. W pakiecie był też masaż hawajski lomi lomi wykonywany przez Maję Gierczyńską, masażystkę i trenera huny.

Z Siódmego Lasu wyjeżdżałam z żalem, że tak krótko. Wiem jednak, że niedługo tam wrócę. Oferta Siódmego Lasu to ciągle nowe propozycje, z ciekawością więc wchodzę na stronę www.siodmylas.pl

Ormonde Resorts

Willa Różana

Willa Gioia

*Magiczne miejsce w samym
sercu Nałęczowa,
gdzie przeszłość subtelnie
przeplata się
z teraźniejszością.*

*Idealne miejsce
do wypoczynku
organizacji spotkań
biznesowych
bądź kameralnych
rodzinnych uroczystości.*

Aleja Lipowa 8
24-140 Nałęczów
tel. 81 743 07 82
fax 81 743 07 88
www.ormonderesorts.pl

Ormonde Resorts